

Trepijjar

(ALDC, I, 90. M'ha trepijjar l'ull de poll)

(En el comentari farem referència al verb en infinitiu).

El mot més general en cat. antic era *calcigar*, del llatí CALCICARE, der. de CALX, CALCIS 'taló, part inferior del peu' (vg. una formació semblant en CABALLICARE, de CABALLUS 'cavalcar'); viu encara avui sobretot sota la var. *palcigar* homonimitzada per atracció de *petjar* o de *peu*. *Trepijjar*, d'origen incert, però potser d'un encreuament del mossàrab TRAPIĠ 'aparell per a trepijjar la canya de sucre o el raïm' amb l'onomatopeic *trapijjar* 'esclafar el raïm', de documentació tardana, estès pel cat. oriental i el mallorquí. *Pisar*, del llatí PINSARE, var. del llatí clàssic PINSERE 'batre, percutir' amb canvi de conjugació, era força freqüent a l'edat mitjana però ha estat drenat a la Franja de Ponent i el Matarranya (on es pot haver mantingut pel contacte amb

el castellà) per sinònims com *calcigar*, *trepijjar*, *xafar*; amb el sentit de 'xafar el raïm', sovint sota la var. *piar*, es manté al Pla d'Urgell, a la Segarra i al Priorat. *Xafar* i *aixafar* són onomatopeics a partir de la base XAF- pel soroll de l'aixafament i avui dominen el cat. occidental i part de l'oriental. *Fonyar* deriva del llat. vg. *FUNDIARE 'furgar, remenar a fons', der. de FUNDUS 'fons', desviat a 'trepijjar el raïm', per atracció de *follar* (< llat. vg. FULLARE 'batanar'), i després amb el valor genèric de 'trepijjar'; igualment, *trefollar* partiria de *follar* encreuat amb *trepijjar*. *Marxar sus*, d'alguns punts del rossellonès, és pres de l'occità *marchar sus* 'caminar a sobre'. Veiem, doncs, que unitats esteses antigament, com *pisar* i *calcigar*, han deixat l'espai a competidors proveïts d'expressivitat com (ai)*xafar* i *trepijjar*.

